

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

~ Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. ~ Egyes szám ára 50 fillér. ~

~ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium:
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Egyházi beszéd előtti ima

a tiszántúli református egyházkerület reformáció ünne-
pélyén 1918 június 5-én elmondotta:

Dr. Baltazár Dezső püspök.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! Mienk az erőtelenség, tied az erő. Te hatalom vagy, mi nyomorúság; mi magunk útján sötétségben járunk, a te útaidnak se napra, se holdra nincsen szüksége, mert felettök gondviselésed figyelme virraszt; rajtok bölcseséged fáklyája vezet; nekünk vereség és szégyen az élet, diadal és örök dicsőség neked.

A te kegyelmed magában mindenre elég; mi pedig magunktól semmi vagyunk, csupán az által valami, amit kegyelmed bennünk meggazdagít. Hála legyen tenéked, hogy eme kegyelem magasságából álladón derül reánk a fény s szüntelenül száll reánk a harmat. Értelem fénye, mely hozzád: lélekben igazságban való imádásodhoz vezet. Enyhület harmata, mely engeszteli vállainkon a kereszt törését.

Hála legyen tenéked, hogy az értelem fényével nyitva tartatod lelkünkben az emlékezet szemét, hogy így a múltból előhívhatjuk jelenünk erősségéül s jövőnk reménységéül a bizonyosságokat. Emlékezünk Uram a te csodálatos hatalmadról és jóságodról, amely megosztást és összeadást, szabadságot és rendet csinált az anyag-talan élet és az élettelen anyag zürzavarában. Emlékezünk az általad támasztott reménységről, melynek áldozati vérével engedted meghinteni az elveszett paradicsom küszöbét. Emlékezünk a prófétákról, kik a te szavaddal feddették a bűnt; a keménységet a te jeleid véres, tüzes ostorával töredelmessé verték s a bűnbánó siralmak szá-jába a te megbocsátásod, irgalmad, szabadításod ígéretével diktáltak hozsánnát.

Emlékezünk a te szent Fiadról, kiben teljessé lett kiengesztelődésed, ki által megtanítottál megszentelő öröme, megdicsőítő szenvedésre s

olyan halálra, mely a feltámadás és örökélet útján nyereséggé válik. Emlékezünk azokról is, akik előtte jártak reája mutatva, azokról is, akik utána jöttek visszavezéreltetve hozzá.

Emez utóbbiak bizonyos zengésű trombitája hívta össze most tiszteletedre a hívek hálaadó seregét. A te imádságodra mindenek felett Uram! Hiszen a te világosságod által láttak ők is világosságot. Az ő erőtelenségükben is a te erőd végeztetett el. Szemüknek látásával, fülüknek hallásával ők is csak te töled tanultak egyedül benned dicsekedő bölcsességet. A te lelked teljesegett meg az ő szájukban is, az vezette írások futását az ige tévedni nem hagyó fonalán. Te dicsőítetted meg az igazság küzdelmét győzelemmel ő bennük is. Te magasztaltad őket is fel nagy tisztességgel: sok próbáltatások, szenvedések megállásával, kit csendesen elaluvó véggel, kit vértanú halál hervadhatatlan koronájával.

Uram taníts meg minket: öröme szegény szenvedni gyöngye, építeni rest, küzdeni bátor. tudásra korlátolt, hinni átálló, élni haszontalan, meghalni reménytelen, feltámadni méltatlan nemzedéket a mi nagy reformátor előjáróink példájával. Taníts az életük folyásával, amely eljegyzés volt a megdicsőítő halálra, taníts életük végével, amely bizonyosság volt vívódásuk igazsága mellett, a megigazító hit által a te dicsőségedre.

Így megtanítva boldog és bizonyos reménységgel látjuk indulni anyaszentegyházad hajóját az ezután jövő századokra, mert ha szinte tudjuk is, hogy az utolsó ítéletig szakadatlanul lesz haragnak tajtékja, háborúnak vére, ütközés szik-lája, botránkozások zátonya, hasonlások hullámverése, próbáltatások és veszedelmek viharja a világ vizein, de azt is tudjuk, hogy a vizek felett a te Lelked lebeg, mely kibocsátatván idő-ről-időre megújítja a földnek színét, megszerzi a szabadságot; azt, amelyre törvényed és szent Fiad evangélioma a használás és építés gyönyörűsége igáját tette.

Emez újulást és szabadságot tedd diadalmassá áldásul hazánk életére, melyben a világosság és szabadság élő lelkiismeretűl századokon át minket állattal és ennek a lelkiismeretnek jó bizonyosságai által tégy minket méltókká azokhoz, akik előttünk jártak: tégy az ígéhez, mely minden igazságra elvezet, mindenek felett a te szent Fiadhoz s a kegyelemhez, mely ő általa lett valóság. Amen.

Elöljáróink.

A reformáció négyszázados emlékére a tiszántúli egyházkerület által a debreczeni nagytemplomban 1918. június 5-én tartott ünnepélyen mondotta **Soltész Elemér**.

Alapige: Zsid. 13.: „Emlékezzetek meg a ti előljáróitokról, akik szólották nektek az Isten beszédét és figyelmeztvén az ő életük végére, kövessétek hitüket”.

Ami a fölolvastott ígék értelmét és célzatát illeti: nincs kétségünk felőle, hogy az azokban foglalt fölhívást a Palesztinában, közelebbről Jerusálemben élt zsidó-keresztyén hívekhez intézte a szentíró. Abban az időben az ifjú keresztyénség már sok szenvedéssel teljes küzdelmet állott ki. (Zsid. 10.); a lezajlott és állandóan fenyegető üldözések némelyeknek vagyonát, másoknak szabadságát, nem egy bátor hitvallónak életét kívánták a Krisztushoz ragaszkodó hűség hitelesítő pecsétjéül. Azok az előljárók, akiket szentírónk olvasói emlékezetébe ajánl, Isten ígéjének minden áldozatra elszánt hirdetői, akik, mint István diakón, meg az idősebb és ifjabb Jakab apostol, összetört testükkel, kiontott vérükkel tettek valást, a Krisztusban megösmert igazságról; Isten templomának szilárd oszlopai (Jel. 3.), a hitben követendő példaképek minden idők keresztyénei előtt.

E szilárd oszlopok, nemes példaképek száma nagyon megsokasodott az apostoli kort követő viharos századokban. Az Isten beszédének hirdetői és hallgatói közül ezren és ezren tették magukat méltókká arra, hogy bennük az átélt és megbizonyított hit dolgában előljáróinkat ösmerjük föl. És bár a keresztyén vallás diadalmas terjedése nyomán természetesen megfogyatkozott az egykor üldözött igazság vértanúinak száma: most már a tekintélyben fokozatosan emelkedő, a világi hatalommal szövetségelt, majd meg annak is föléje kerekedő egyház mindenható urai gondoskodtak róla, hogy a martyroknak magvuk ne szakadjon. Igen; az egyház tévedéseit és visszaéléseit éles elmével megismerő, nagyobb bátorsággal, mint eredménnyel leleplező derék előreformátorokban is előljáróinkat becsüljük, akik szólották nekünk az Isten ígét és beszédükkel, cselekedeteikkel, életükkel, halálukkal a hitben követendő példaképekül állanak előttünk.

Majd a Krisztus anyaszentegyháza fölött a tévelygések idején is féltő szeretettel örökös gondviselés új korszakot támasztott az egyház életében, amikor, miként a keresztyénség őskorában, megint hithősök, a meggyőződés rettenthetetlen bajnokai szállottak síkra Krisztus evangéliomának igazsága mellett s Isten ígétjének fényénél, bátorító szent Lelke erejének segédelmével megkezdették és keresztültették az egyház reformálásának világtörténeti jelentőségű nagy művét. Igen; azokban az áldott emlékezetű reformátorokban az apostolokhoz hasonló előljáróinkat tiszteljük, akik Isten beszédét, a századok reátpadt porától, szennyjétől megtisztított és emberi álnok bölcselkedéssel meg nem elegyített beszédét szolták az öntudatra ébresztett keresztyénségnek; akik az evangéliomban gyökerező mélységes hitükkel s Isten dicsőségének szolgálatára szentelt, szakadatlan munkásságban leélt életükkel örökké fénylő csillagokként (Dán. 12.) ragyognak a keresztyén világ égboltozatán.

Azt gondolom, nem vétünk Krisztus apostolainak, a első századok vértanúinak s a középkorj egyház bátor hitvallóinak kegyelettel ápolat emlékezetük ellen, ha ez ünnepi alkalommal szent leckénk szavait a mintegy négy évszázaddal ezelőtt föllépett nagy reformátorokra vonatkoztatván, mint Istentől rendelt előljáróinkról kiváltképen róluk emlékezünk, az ő életük végére figyelmeztünk, hogy hitük követésére buzduljunk.

A keresztyén egyház nagy reformátorairól emlékeztvén, fölöttük egymás rovására ítélni, egyikről a másikonál nagyobb elismeréssel nyilatkozni nem akarunk. Egyéniségük, lelkületük, végzett munkájuk, bizonyágtételük egyaránt értékes nekünk; az általuk árasztott világosság fénye között fokozati különbséget nem teszünk. Avagy, midőn szemünk a csillagos ég pompájának szemléletében elmerül, jut-e eszünkbe vizsgálni, ha vajjon a Sirius vagy a Vega, az Arcturus vagy az Aldebaran ragyog-e fényesebben? A tudós, igaz, bámulatos műszerével elemeire bontja a látszóan egyforma tüzelt izzó csillagok ragyogását is és színképük szerint osztályozza őket; de élesekben, tisztábban ő sem látja a Teremtő nagyságát az űrben forgó világokban, mint az, aki fegyverzetlen szemmel gyönyörködve az éj titokzatos lámpásai-ban, legteljebb azt állapítja meg, hogy amazok s még néhány elsőrendű társuk a többinél áthatóbb fényvel csillognak.

A nagy reformátorokról is ám mutassa ki a történetíró, hogy egyéniségükben mik a rokonvonások, mik az elválasztó sajátságok; mondja ki róluk, hogy egyik inkább a bensőséges érzelem, másik a hideg értelem, harmadik az ingathatatlan akara embere; mérje föl földi életük minden mozzanatát, értékelje

végzett munkájukat írott műveik súlya, vagy az általuk megvilágosított embermilliók száma szerint. Mi azt látjuk bennük, hogy Isten választott eszközei voltak erősségek lerontására, országa építésére. Mind-egyik jó munkát végzett, szép harcot harcolt, a nyert talantomokkal hiven sáfárkodott: fölsimert hivatása betöltésében, a csüggedetlen kitartásban, a bántalmak elhordozásában, a maga megtagadásában, Isten dicsőségének mindenek fölött való szolgálatában mindegyik kivételes lelki erőről tett bizonyosságot.

Mint minden igazi nagyságnak: nekik is voltak rajongó bámulóik és ádáz ellenségeik. Emezek úgy bántak velük, mint cégeeres gonosztevőkkel; amazok fensőbb lényekül dicsőítik. Mi azt mondjuk, hogy sem valódi nagyságukat elhomályosítani nem engedjük, sem belőlük bálványt faragni hajlandók nem vagyunk. Mert sem ördögök, sem angyalok nem voltak; hanem emberek voltak; talpig emberek; emberek a szó nemes és igaz értelmében; emberek mindennapi gyarlóságokkal és nem mindennapi képességekkel e gyarlóságok leküzdésére, elfeledtetésére. Életükben ócsárlóikat nem sokba vették, könnyen elbántak ellenségeikkel, fölényesen néztek gyűlölőikre; holtuk után is csak megbírnak valahogy azokkal, akik egyre hibáikat hánytorgatják, nagyságukat kisebbitik. Ne féltünk őket sem komor tudósok éles bírálatától, sem epés irigyek mérges fulánkjaitól. Akik célegyenest futott pályájukon sohasem a maguk, hanem egyedül Isten dicsőségét munkálták; akik egyébként tűndöklő csillagfényüket örömmest vesztették el a királyi nap sugártengerében: azok életének értékelése a gondviselés oltalma alatt áll, azoknak maga az örök Biro szolgáltatt szemmel látható igazságot munkájuk eredményében, az általuk fölébresztett, megvilágosított, megszabadított lelkek millióiban s abban a jobbitó, nemesítő hatásban, mit az egykor őket kiátkozó s eltiporni kész ellenfélre is letagadhatlanul gyakoroltak. Mert avagy nem az ő ellenállhatatlan igehirdetésük hatása alatt hangzott-e föl újra a változhatatlannak állított egyház templomaiban is a középkor folyamán elnémult igehirdetés? Isten beszéde nem az ő tanításuk példájára lett-e újra életirányító hatalom nemesak itt nálunk, de amott is? És az általuk megkezdett, soha bevégeztetnek nem mondott reformáció nyomán mennyi üdvös változás, mennyi áldásos fejlődés a keresztyén jellem kialakulásában, a földi embernek a mennyi örökség elvételére irányuló készülékében; aztán nemesek az egyéni, hanem a családi, társadalmi, nemzeti, állami élet különféle viszonylataiban, egyszóval az emberélet egész berendezettségében!

Emlékezzünk, halás szívvel emlékezzünk meg róluk, a mi előjáróinkról, akik szólották nekünk az Isten beszédét.

És figyelmezzünk életük végére.

Azideig való élet vége, a halál, zord határkő, titokzatos állomásjelző az örökkévalóság felé halado lélek vándorútján. A mulandósága tudatára ébredt ember előtt úgy áll, mint a félelmek királya; kérlelhetetlen alakja, amint ott mered felénk az ismeretlen jövőben, előre veti árnyékát s a reá gondolás, vele foglalkozás megriasztja a hitben még tévovázót, nem ritkán megingatja a legfigyelmezettebbnek látszó lélek egyensúlyát, megzavarja a legösszhangzóbb élet harmoniaját. De csak ott és addig, ahol és amíg a testi emberben a szent Lélek el nem végezte újjászülő munkáját; amíg a halhatatlanság, az örök élet hite át nem járta az Istenében megpihent szív minden izomszálát. Mert akkor már a halál elvesztette áldozata fölött rettegtető hatalmát örökre.

A halhatatlanság megdicsőítő hite, az üdvbizonyosság diadalmas érzete varázsolt mosolyt a Krisztusért gyötrelmes halált kóstolt apostolok és hitvallók ajkára s láttatott velük megnyilatkozott egeket. Ezért fölemelő hatású az életük végére figyelmezés mindegy hívő lélek számára.

Nagy reformátoraink életének vége nem kevésbé gazdag megható mozzanatokban. Az ellenséges rágalom ugyan, mint életüket nem kímélte, úgy halálukat is eltorzítani törekedett; ám az elfogulatlan történetírás tiszta világításában látjuk, hogy rendíthetetlen hitüket végküzdelmükben is megtartották.

Leghamarabb távozott közülük, aki legelőször adta nyilvános jelét reformatori választottságának. Hazája védelmében, karddal kezében, véres csatában esett el az egykori tábori lelkész. Megrázó vég. Nem áldozati bárányként, tehetetlenségre kárhóztatva hurcoltatott mészárszékre; hanem mint vezér, katonái élén, a csüggedőket biztatva, a sebesülteket vigasztalva, a harcosokat a jó ügy mellett kitartásra buzdítva fogadta a halálos csapást. Ellenfelei korukat jellemző vadsággal töltötték bosszújukat holttestén; ám a romlandó porhüvelyből kiköltöző halhatatlan lélek Megváltója ígéretének biztatásával szállt vissza mennyei Atyjához: „A testet megölhetik, de a lelket nem...” Ime Zürich reformátora habozás nélkül eldöntötte magára nézve a fegyverfogás jogos voltának kérdését, midőn egyfelől a bizonytalan kimenetelű harc, másfelől a lelke meggyőződése, hazája szabadsága, maga és övéi becsülete árán vásárolható gyáva béke között volt választása. Azt teszi ez, hogy reánk nézve is eldöntötte? Feleljen rá kiki a maga lelkében. Én azt gondolom, hogy míg az ember, tehát a keresztyén ember is, ösmér a pusztá földi életnél magasabb javakat, értékesebb kincseket: ezekért amazt föl kell áldoznia. Aki képes volna rá, hogy tüzhelyét, családját, szabadságát, hitét, hazáját ellenállás nélkül kiszolgáltassa a pusztító ellenség dühének: ám dob-

jön követ a kappeli hős emlékére. Én nem merném tagadni, hogy ő a harcmezőn is hallotta lelkében fölszendülni a szózatot: Jól van, jó és hű szolgám!

A másik két hitbajnoknak szelidebb vég jutott osztályrészül. Barátaik, tisztelőik körében, tőlük megható búcsút véve, áldva és áldatva hunyhatták le szemüket a nagy álmra. „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ebben, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen.” Üdvöztünk e szavaihoz a 31. zsoltár 6. versének szavait fűzte a wiltenbergi barát, mielőtt lelkét visszaadta Teremtőjének: „Kezredre bizom lelkemet, te váltasz meg engem, óh Úram, hűséges Isten.” A sok szenvedéssel fölszentelt genfi ember meg csöndes szívvel folytonosan az Úrhoz sóhajtozik s utolsó írásbeli nyilatkozata szerint „neki elég az, hogy Krisztusban él és hal meg.”

Valóban, a mi előjáróink tudták, kinek hittek s hitüket megtartva, Jézus érdeméhez ragaszkodó reménységgel, üdvösségük bizonyosságának tudatában vegezték nem diestelen futásukat.

Figyelmezzünk példaadó életük végére.

*

És mindenek fölött: buzduljunk hitük követésére.

Pál apostol egy helyen azt írja a korinthusi hűveknek: „Kérlek titeket, legyetek az én követőim.” És ismét: „Legyetek az én követőim, amint én is a Krisztusé.” Azaz: úgy kell követnünk a mi előjáróink hitét, amint ők követték a Krisztust, amint valóban példaadó hűséggel jártak előttünk Krisztus követésében.

Boldogok lehetünk, hogy nagy reformátorainkban Krisztus igaz követőit követhetjük. Attól kezdve, hogy megvilágosítatván megismerték az igazságot, hogy a jora tehetetlen bűnös ember a maga erején meg nem igazulhat: Jézus érdeme lett lelkük egyetlen mentő horgonya, mellyel Isten üdvözítő kegyelméhez kapcsolták életük hajóját. Magukat a kegyelem széke előtt egészen megalázva, maguktól az ön-érdemmel kérkedhetés utolsó lehetőségét is eltávolítva hitték és vallották, hogy Isten ingyen kegyelmébe vetett hitük is kegyelmi ajándék; életük föltétlen Úra a velük jótetszése szerint rendelkező isteni gondviselés. Ez a tökéletes önátadás a legkétségtelegebb bizonyossága, hogy Krisztus tanítását teljében megértették, példáját minden erejükből követni igyekeztek.

Követjük-e hitüket? Istent valljuk-e életünk föltétlen Urának? Csak a Krisztusban keressük-e boldogságunkat? Istennek a Krisztus által kijelentett akarata irányítja-e egyedül agyunk gondolatait, szívünk érzelmeit, ajkaink beszédét, kezünk cselekedeteit?

Mert csak akkor követjük a mi előjáróink hitét, mint ők is követték a Krisztust.

Tartok tőle: ha a magunk vizsgálásába mélyedünk, sok tekintetben pirulnunk kell magunk előtt. Mindegy. Azert a magunk megpróbálását ne halasszuk el. Ha magunkat tovább áztatjuk, ünneplésünk is merő képmutatás. Önmegismerés nélkül nincs bűnbánat; bűnbánat nélkül nincs őszinte vágy a megjobbulásra; tökeletességre törekvés nélkül nincs igazi ünnepszentelés. Ne félj azért ma számadásra hívni a te belső emberedet! És ha rémülten fedezed föl, hogy lelked mélyén tisztátalan érzések rejtőznek, agyadban nemtelen gondolatok fogamzanak; míg ajkad szeretetet hirdet, szived gyűlölségtől lángol; míg nyilvánosan nagy hangon követeled a felebarátod boldogulását, magad titkon téled telhetően kiszákmányolod bizalmát, hiszékenységét; áldozatkészséget követelsz másoktól, magadra nézve a nemes törekvésnek csak erkölcsi támogatását tartod (ha ugyan tartod) kötelezőnek; minden lépten-nyomon beleütközöl a tizparancsolat valamelyik szakaszába; elfelejtkezel a kettős nagy parancsolat betöltéséről; pap vagy és a vasárnap hirdetett ígét hétköznap magad csúfolod meg; előjáró volnál, de magad sem mernéd ajánlani, hogy jámbor hívők példát rólad vegyenek; az emberektől engedelmességet követelsz, magad nem engedelmeskedel Istennek... ha ilyen és e fajta tapasztalatokra jutsz magaddal szemben: tudod-e mind ennek mi az alapoka? Az, hogy nincs hited, nem hiszel a mindenlátó, mindentudó, mindenható Istenben; mert ha hinnél, hogyan követhetnéd el mindazt a sok gonoszságot? (1. Mózes, 39.) Hamis Istent, a magad képére teremtett Istent hordozol kebledben, aki bűneidet szemedre nem hányja, akivel tetszésed szerint kiegyezel; végeredményben önző magad az imádott bálványod!

És ha egyen-egyen megállapítottuk magunkról, hogy a hitetlenség bűnében, e minden bűnök tényező okában, többé-kevésbé bűnösök vagyunk: akkor nem lesz már kétséges előttünk, honnan van az, hogy egyesült erővel sem tudunk hegyeket mozditani, lelkeket megnyerni, betegségeket gyógyítani, holt tetemekbe életet lehelni, bensőséges, áldott, gyümölcsöző egyházi életet teremteni, Isten-országot építeni itt e földön...

Atyák! Előjárók! Nektek és nekünk mindnyájunknak szól a fölhívás: Emlékezzetek meg a ti előjáróitokról és kövessétek hitöket. Akarjátok-e, óhajjátok-e, hogy egykor rólatok is úgy emlékezzenek meg a következő nemzedékek, mint követésre méltó példaképekről? Legyen hittel, élő, munkás, áldozatos, igaz hittel teljes az éltetek mind a végig. Nektek és nekünk mindnyájunknak szól az ígélet: Az anyaszentegyházon, melyben előjárókká tettettek, a pokol kapui sem vesznek diadalmat (Mt. 16₁₈) és az a

gyozedelem, amely legyőzi a világot, a mi hitünk (1. Jn. 5.).

Amen.

Úri imádság.

Aldás.

Gróf Degenfeld József egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Meltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Vann szerencsém tisztelettel üdvözölni a Közgyűlés megjelent tagjait!

Aránylag hosszú idő óta nem jöttünk össze tanácskozasra. Oka ennek az, hogy nem tartottuk meg őszi közgyűlésünket s ennek oka pedig részben az, hogy az őszi meglehetősen igénybe vette a zsinat tartás s a reformáció négyszázados évfordulójának megünneplése, továbbá a nehéz közlekedési viszonyok, valamint a folyton fokozódó drágaság.

A zsinat megnyílt a múlt év október 22-én és meg is tartotta október 31-én az ágostai festvérékkel együtt az országos négyszázados ünnepélyt. Azonban a zsinat eddig semmiféle érdemleges munkát nem végzett, nem végezhetett, mert a háborús viszonyok miatt az előmunkálatok nem készülhettek el. Így a zsinat formálisan megalakult és a munkát kiosztotta a szakbizottságok között; a folyó év őszi összehívandó második ülésének lesz feladata az érdemleges munkát megkezdeni.

Körülbelül egy éve van annak, hogy utolsó egyházkerületi közgyűlésünket tartottuk. Ez esztendő alatt a mi egyházi közéletünk, fájdalom, nem szűkölködött veszteségekben. Hogy csak a nevezetesebbeket említsen, elvesztettük dr. Kenessey Bélát, az erdélyi egyházker. püspökét, az egyetemes konvent lelkészi elnökét; — elvesztettük Váradi Gyulát, a beregi egyházmegye kiváló gondnokát; — elvesztettük Rázsó Gyulát, aki az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyének huzamosabb ideig volt gondnoka; elvesztettük az öreg Asztalos Györgyöt, aki évtizedekkel ezelőtt esperese volt a nagykárolyi egyházmegyének s mint ilyen a közgyűlésnek is tagja és aki több mint 70 esztendeig volt a nagykárolyi egyháznak közszereplője és tiszteletben álló lelkésze; elvesztettük a kisközségi főgimnáziumunk derék igazgatóját, Szeremley Barnát, aki aránylag fiatal korban halt meg pedig a középiskolai tanítás terén sok jó értékes munkálkodást végezhetett volna.

De hogy kevésbé szomorú dologról szóljunk, azon körülményt kívánom felemlíteni, hogy egyházkerületünk lelkészi főjegyzője, Kiss Ferenc egyetemi tanár, ez évben ünnepli 25 éves lelkészi működését. Ebből az alkalomból úgy a magam, mint az egyház-

kerület nevében is ezen sok jó és értékes munkát végző férfit tisztelettel üdvözölöm.

Mint nevezetes mozzanatot kívánom felemlíteni azt, hogy az Eszterházy kormány és annak utódja a Wekerle kormány felvette programjába a római katolikus autonómia létesítését és ezzel kapcsolatban az 1848: XX. t.-c. alapján egyelőre fokozatosan kívánta emelni a mi protestáns egyházunknak állami segélyezését; az összegre nézve a megegyezés a kormánnyal meg is történt. Utóbb azonban olyan hírek kerültek, hogy talán a róm. kath. autonómiának áthidalhatatlan nehézségei merültek fel, ilyenformán kielégítettségünk is elmaradna. Legeslegújában azonban úgy áll a dolog, hogy talán a róm. kath. autonómiát mégis létesíteni fogják és így mi is hozzá fogunk jutni a magasabb összeghez.

A folyton tartó véres háború miatt a nagy drágaság még ma is tart. Ugy, hogy emiatt a körülmény miatt a mi lelkészi karunk is nagyon rászorulna nagyobb segélyre, különösen az a része, amely tisztán pénzbeli fizetésből való megélhetésre van utalva. Ennek folytán igyekeztünk is kieszközölni a hadigondozó hivataltól egy nagyobb összegű segélyt lelkészeink kíséretére és ez annyiban sikerült is, hogy a tavalyinál valamivel nagyobb összeget kaptunk. De bizony ez az igényekhez képest nagyon csekély s így lelkészeinknek csak azon része juthat ez összegből segélyhez, mely legnagyobb mértékben szorul rá a segélyre s azért, hogy összes lelkészeink az összegből részesülhessenek, teljesen kizárt. Egyházkerületünk valamivel magasabb összegben fog ezen segélyből részesülni.

Ezek után a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés tagjait még egyszer üdvözölve, a közgyűlést Elnök-társam nevében is megnyitottnak jelentem ki.

Tárca

Halotti imádság.

Tartotta Gróf Tisza István ezredes Stermina csúcsán 1917 szeptember hó 23-án, vasárnap két huszártiszt temetésén.

Hatalmas Isten! Élet és halál szabados Ura!

Derékban ketté tört ifjú tölgyek mellől keresünk Tégedet. Erőtől duzzadó vitéz bajtársaink sirjánál, akiket életök delén separt el a halál pusztító szele. Hozzád emeljük imára lelkünket, Uram; Hozzád, aki küzdelemre, megpróbáltatásra, veszélyre hívsz el egyeseket és nemzeteket. Hozzád, aki egyedül vezethetsz át bennünket a reánk zúdult gonosz szenvedélyek viharzó tengerén.

Harcban állunk, Uram; de nem gyűlölség, nagy-ravágyás, hódítási vágy adta a fegyvert kezünkbe.

*

Megtámadtak atyai örökünket, el akarják ragadni legdrágább kincsünket, édes hazánkat. Meg kell védelmeznünk azt a legföltettebb javunkat, melynek szeretetét Te oltottad az emberi lélekbe.

Jóságos Isten, mi gondviselő Atyánk!

Ebben a küzdelemben ne hagyj el bennünket. Tebenned bízunk Uram. Tehozzád fohászkodunk. Acélozd meg karunkat, erősítsd meg lelkünket, vidd diadalra igaz ügyünket.

Tudjuk, hogy ez a diadal honfi vérbe kerül. Készen állunk Uram, s ha úgy rendeled, feláldozzuk hazánkért életünket. Hiszen porszem vagyunk a Te kezében: egész földi életünk múló pillanat az örökkévalósághoz képest. Miért hozhatnók azt könnyebben áldozatul, mint veszélyben forgó hazánkért? Ha pedig ép egészségben hoz e harcból szereteteinkhez vissza gondviselő kezed, áldani fogunk Tégedet és szentül megfogadjuk, hogy meg fogjuk becsülni a béke áldásait; hálánkat lerovandó buzgólkodni fogunk a szeretet építő munkájában.

Ha azonban másként végeztetett el, gyermeki alázattal nyugszunk meg határozatodban. Legyen meg a Te akaratod; csak arra kérünk, hogy ne hiába essék az áldozat, s hogy kegyelmedbe fogadd azokat, akik ebben a szent küzdelemben ontották véréüket.

Irgalmas Isten, könyörület és bocsánat Istene, a Te kegyelmedbe ajánljuk itt nyugvó bajtársainkat; adj nekik csendes pihenést s boldog feltámadást. Aludják álmukat a hiven teljesített kötelesség édes érzetével és majdán vezesd be őket az örök dicsőség fényes templomába. **Ámen.**

Sztánó Sándor 11. honvéd lovas hadosztálybeli szakaszvezető gyorsírásos feljegyzése után közli **E. K.**

Egyház

A hevesnagysági egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

Egyházmegyénk április 30-án, Szolnokon tartotta rendkívüli közgyűlését.

Horváth Károly mezőtúri presbiter cikkével (Debr. Prot. Lap 19. sz.) sok tekintetben egyetértek. Bármilyen kitüntető szívességgel fogadott is bennünket (nem először!) Jász-Nagykún-Szolnok vármegye vezetősége, bármennyire csalódásba ejtett is a vármegye házának disztermében felzúgó „Te benned bízunk”, felemelt az esperesi fohász, elragadott a gondnoki beszéd, színvonalon állott, néha színvonalat túlszárnyaló volt a tárgyalás: mégis, mégis fájt, hogy nem vagyunk *otthon!* hogy sietnünk kell, mert az induló vonatok pernyi pontosságot követelnek... s feltűntek a régi, boldog idők, amikor valamelyik tiszamenti, vagy tiszazugi kedves egyháztól alig tud-

tunk elszakadni; amikor ünnep volt igazán (Horváth Károly is ünneppé szeretné tenni) az egyházmegye közgyűlése, a gyülekezetnek és vendégeiknek öröm ünnepe!

...A szomorú változás okát a lelkes felszólaló ne az emberekben, hanem a mostani rettenetes viszonyokban keresse és bizzék: „Lesz még egyszer ünnep a világon!”

Közgyűlésünknek fontosabb tárgyai voltak: két világi tanácsbíró (dr. Kuszka István főispán és dr. Tóth Imre mezőtúri ügyvéd, eddigi aljegyző) és az új egyházi főjegyző beiktatása. Egy eskütétel elmaradt. Az, aki az esperesi székből így búcsuzott: „*Még az eszterág is az égben megesméri az ő idejét*”... és akit nem akart elveszíteni az egyházmegye, akit tanácsbíróul hívott vissza a közbizalom, a jámbor és hív Győry Lajos kitért az ünneplés elől, — hadd felejtsünk egy kissé, hadd legyen meleg bár, de könnyek nélkül való a viszontlátás.

Örömmel vétetett tudomásul a tanár- (Borsos K., Horváth F., Karácson B.) és tanítóképviselő (Asztalos Gy., Bodor L., Kecskeméthy L., Széki P.) választás eredménye. Mind régi, kipróbált erők. Csak Szeremley Barnát, egyikét a legöntudatosabb, legigazabb kálvinista professzoroknak és embereknek nem látjuk többé a díszes sorban...

Üdvözöltük: a konvent új egyházi elnökét; volt gondnokunkat; aztán a mi fiunkat, az első magyar flottaparancsot: Horthy Miklóst, a Novara hőst!

Török Imre első esperesi jelentése és a hit és erkölcsi élet mélyítésére vonatkozó javaslatai, az új esperes éles szeméről, erős akaratáról, nagy hitéről és szeretetéről győztek meg mindeneket. A javaslatok a lelkész körökhöz tétettek le s így tárgyalásuk öszre marad, ismertetésük pedig majd egy újabb gyűlési tudósításban fog közreadatni.

Elfogadtatott és az egyházkerületre felterjesztett Maklár Károly tanácsbíró hatalmas munkálata az országos lelkészi nyugdíjintézet átszervezése tárgyában.

Elvben kimondatott a reformáció négyszázados emlékének egyházmegyénkben egy leányinternátus felállításával leendő megőrkítése, s idevonatkozólag az elnökség és a tanácsbírói kar a továbbiakkal megbizattak; elsősorban azzal, hogy a polgári vagy felsőbb leányiskolákat fenntartó egyházakat és városokat keressék meg, áldozatos készségeket illetőleg. Sajnos, hogy ennek az igazán méltó és maradandó emlékoszlopnak a felállítása az egyházmegye minden anyagi erejét leköti és a Mezőtúron szándékolt református tanítóképző intézet szép gondolatait csupán erkölcsi támogatásban részesíthette a közgyűlés.

A mezőtúri presbiteriumnak, lüktető életről tanúskodó többi tervei is: a tanyán lakó hívek lelki gondozása, az istentiszteleti helyek és lelkipásztorok számának szaporítása s aztán a mezőtúri egyháznak

önálló egyházmegyévé fejlesztése és a már is megnyilatkozott áldozatkészség: a legnagyobb elismeréssel fogadtattak.

Rendes színvonalon felülemelkedett, ugyancsak Mezőtúrról a belvárosi lelkészek díjlevele és az igazgatótanító választása kérdésében hozott és megfelelő presbiteri végzések tárgyalása. Mindkét ügyben megfelelőbbetvén az egyházmegyei határozat: az egyházkerületé a döntő szó. — A főt. egyházkerület tanácskozó asztalára kerül a törökszentmiklósi 20 külhatárbeli tanterembe járó református növendékek hitoktatása is, a lelkészelnök körültekintő véleményével együtt, amely az égető seb gyógyítását két vándor hitoktatói állás szervezésében látja s az egyházmegyei közgyűlés szintén ebben látná a régi baj orvoslását.

Tömeges, 10—20—50—100%-os rendkívüli adó kivetése már senkit sem lep meg, szó nélkül erősítetik meg. — Megdöbbentő kép!... Fájdalom, hogy van ennél megdöbbentőbb is. Erre a gondnoki megnyitó-beszéd mutat rá: „a közéleti meghasonlás, a politikai küzdelmek szertelensége, a társadalmi rend meglazulása, az osztályharc, a megélhetésnek nap nap után súlyosbodása, az élelmezés, ruházkodás, lakás biztosításának kérdése, a szegényebb társadalmi osztályoknak — *ezek közt éppen a szegény intelligens osztálynak* — a drágasággal, a legegységibb megélhetés nehézségeivel való jóformán emberfeletti küzdelme, a hadiözvegyek, hadiárva, a rokkantak, a visszatérő hadifoglyok sorsának problémája; a gazdag és szegény ember közötti különbségek mindkírvőbbá válása; az önzés, a materiális felfogás; az igények felcsigázása: a mindenáron meggazdagodni vágyás; az erkölcsök meglazulása, egyszóval a belső bajoknak, a nemzeti, a társadalmi, az egyéni, sőt részben még a családi életnek is áldatlan, disharmonikus képe.“ „De ezzel is férfiasan szembe kell néznünk“ — mondá gondnokunk —, „sőt e sötét kép éppen a fokozott védekezésre és erő kifejtésre kötelez. Elsőrangú szerep vár itten az egyházakra, a templomra, az iskolákra. Mindnyájunknak éreznünk kell, hogy a mai szerfelett kritikus időkben nemcsak a testi táplálkozást kell szervezetenleg biztosítani, de a lelki gondozást is rendszeresebbé, belterjesebbé kell tennünk.“

„És itt a legmelegebb elismerés szavával“ emlékezik meg világi elnök „arról a lelkes, tartalmas és sok jó eredménnyel biztató munkáról, amelyet eszmék, gondolatok termelésében gazdag és tettvágyban erős új esperesünk székfoglalása óta szóval és írásban, körleveleiben és egyházlátogatási körútjai alkalmával a lelkigondozás erősítése, az egyházi és egyháztársadalmi élet mélyítése érdekében kifejt és üdvözli őt e téren s biztosítja a megértő támogatásról a nemcsak erkölcs- és egyházépítő, de egyúttal nemzetépítő munkában.“

Így beszélt a debreczeni „zöld zsalukáteres parokhia“ egykori lakója, akinek hitvallását az iskola-kérdésben, ha pár szóban bár, ide iktatom: azt hiszem, megindokoltam, hogy miért „ragadott el a gondnoki beszéd“. Hátha még az egész beszédet közkinccsésé tehetném!

...„Még egy újabban aktuálisra vált fontos témáról kell megemlékezni“, — folytatá gondnok. A választójogi reform parlamenti tárgyalása során erősen előtérbe lépett a tervezett jogkiterjesztéssel kapcsolatban elengedhetetlenül szükségesnek mutatkozó nemzeti garanciák kérdése. Ezek során szóba került egyebek között az elemi népoktatás, a tanítóképzés, a lelkészképzés államosításának, illetőleg hathatós állami felügyelet alá helyezésének kérdése is.“

...„Nekünk, magyar kálvinistáknak, akik első sorban mindenha magyarok voltunk s csak másod sorban reformátusok; akik évszázadokon át annyi, részben anyagi erőnket is meghaladó áldozatot hoztunk s akarunk ezentúl is hozni az igazi magyar nemzeti kulturáért: éppen nekünk lehetne legkevesebb aggodalmunk a legmesszebbmenő állami felügyelet érvényesítése ellen. Sőt vagyunk olyan jó magyarok, hogy a tanügyünk egy részének államosítása ellen sem küzdenénk, ha a mindenek felett álló magyar állami, magyar nemzeti érdek parancsolólag követelné ezt a panaceát.“

De nem úgy áll a dolog, mintha a magyar nemzeti érdek az összes iskoláknak (ideértve részben a tanító- és lelkészképzést is) az egész vonalon államosítását követelné. Ellenkezőleg a magyar nemzeti állam, amelyre a jövőben úgyszólván olyan megsokasodott, olyan óriási feladatok várnak, csak egy hatalmas, egy nagyon becses segítő társat taszítana el, ha a magyar egyházaknak, köztük éppen a színmagyar református egyháznak segítőjobbját megbénítaná, ha a mi négyszázados iskolaépítő és fenntartó munkánkat a nemzeti kultúra szolgálatából egyszerűen kikapcsolná. Ezzel a radikális politikával semmit nem nyerne, sőt óriásilag veszítené a jól felfogott magyar nemzeti élet, amelyik ezzel a veszteséggel a maga erkölcsi alapjaiban, erkölcsi gyökérszálaiban gyöngülne meg.“

„Nemcsak vallási, nemcsak egyoldalú felekezeti szempontból, de éppen magyar nemzeti szempontból is mérhetetlen jelentősége van annak, *hogy a népiskola lehetőleg minél inkább megtarthassa a maga vallás-erkölcsi jellegét, hogy a tanítóképzés is lehető kapcsolatban maradjon az egyházzal.*“

...„A magyar állam úgy a saját nemzeti érdekében, mint az egyházaknak méltánylandó érdekei szempontjából is nem akkor alkalmaz *lényegileg* egyenlő mértéket, ha minden felekezettel — mint iskolafenntartóval — szemben egyenlő mértékkel mér, de éppen azzal, ha kellőleg disztinívál.“

Igenis állítson az állam mindenütt állami tan-

intézetet ott, ahol erre akár tanügyi, akár nemzeti szempontból szükség van; államosítsa akár a tanügyi, akár a nemzeti szempontból kellő színvonalat meg nemítő iskolákat; vegye a legszigorúbb ellenőrzés alá a felekezeti tanítóképző intézeteket, — de ne államosítson kivétel nélkül mindent, ne zárja el a felekezeti verseny egészséges esaternáit, mert ezzel végeredményben nem nyerne, csak veszítené a nemzeti tanítás ügye, mert ezzel nemzeti életünk erkölcsi alapjaiban válnék gyöngébbé, szegényebbé.”

Igaz beszédek ezek! Visszhangot keltettek a gyűlés tagjainak, keltsenek visszhangot minden jó magyarnak lelkében!!

Kövendi Dénes,
egyh. főjegyző.

Közelet

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Azt mondják, hogy az aszonyok szeretnek névtelen leveleket írni, mert ez után felelősség nélkül mondhatnak egymásnak — és egymásról kellemetlenségeket.

Úgy látom a „Debreczeni Protestáns Lap” utolsó számából, hogy a férfiak is szívesen élnek ezzel az eszközzel. — Nem tudom ugyanilyen célból-e?

A névtelen levelekre nem szokás reflektálni, s én is csak azért teszem, s azért kérem a kedves Szerkesztő Urat, hogy soraimat közreadni szíveskedjék, mert kötelességemnek érzem egy esetleges balvélemény kialakulását megakadályozni.

Ugyanis „egy buzgó kálvinista” tájékozatlanságból eredő megjegyzése a református leányiskolát csakugyan olyan színben tüntetheti fel, mintha ott nem fordítanának kellő gondot a vallásos érzés ápolására. Ezt abból következteti a névtelen író, mert „aznap, amikor a gyermekeket konfirmálták, a királyné öfelsége névnapja tiszteletére iskolai ünnepet rendeztek.”

A királyné öfelsége névnapjának megünneplését a V. k. miniszter úr felkérésére egyházi főhatóságunk rendelte el május 9-ére, — áldozócsütörtökre. De mivel e napon volt iskoláinkban a konfirmációi vizsga, elhalasztottuk az ünnepséget, éppen úgy gondolkozván, mint a névtelen levél írója: nem akartuk a vizsga napját más, — bár szerintünk eléggé tiszteletreméltó — érzelem ápolásával egybekötni. Az ünnepély sokáig nem volt halasztható, a következő vasárnapra nem akartuk tenni, mert akkor éltek konfirmált növendékeink az úri szent vacsorával, s ezt a napot valóban egészen a mennyei királynak akartuk szentelni; pénteken, május 10-én disztermünk vizsgái célokra volt lefoglava, ezért tettük ünnepségünket szombaton d. e. 11 órára, mikor reggel 8-kor a templomi konfirmálás történt.

Úgy gondoltunk, hogy a vallásos érzést a konfirmáltaknál sem sérti egy olyan ünnepségen való részvétel, hol — az ünnep célzata szerint is — nem az egyéni kultusz volt kidomborítva — ami protestáns felfogással különben sem egyeztethető —, hanem a Zita királyné nevéhez fűződő és az erkölcsi romlás veszélyének kitett hadi árvaleányok lelki életének megmentéséről volt szó, s hol ebben a mozgalomban való részvételre, tehát a mennyei királynak is tetsző érzelem tettekben való gyakorlására buzdítottuk növendékeinket, s különben is kijelentettük, hogy a konfirmáltakra nézve a részvétel nem kötelező.

Én a névtelen levélnek csak ezen, iskolánkat érintő vonatkozására óhajtottam a tényállást elmondani, s remélem, hogy soraim a névtelen író is megnyugtatók és azokat is, akik szerető gonddal figyelik a felső leányiskolában folyó református szellemű munkát.

Köszönöm a tisztelt Szerkesztő Úrnak, hogy soraimnak helyet adni méltóztatott és vagyok

Debreczenben, 1918 június 6-án

kiváló tisztelettel

Koncz Aurélné,

felső leányisk. és leánygimn.
igazgató.

A névtelen levél írójának sem véleményét, sem indulatát — épen mert névtelen — nem ismerhetjük. Azt azonban nem vonakodom kijelenteni, hogy a Zita-ünnep kérdésében vele teljesen egyetértek. Ha már okvetlen kellett ilyen ünnepet azon a napon tartani, akkor is az lett volna a helye, hogy a konfirmáltaknak ne az legyen mondva, hogy ők *nem kötelesek* részt venni, hanem *előre meg kellett volna nekik mondani*, hogy ezen az ünnepen *ne legyenek ott*. Abból a hangulatból, melyet püspökök úr szép oktatása a konfirmált gyermekeknél okozott, az a dilemma is kizavarta őket: vajjon részt vegyenek-e vagy se a Zita ünnepen? Ezt én akkor mindjárt megmondtam az intézet vallásánárainak és a konfirmáción jelen volt tanítóknak is.

Dr. Kun Béla.

Halottaink

Magyarí Károly 3. éves debreczeni hittanhallgató életének 24. évében szülei otthonában Maksán május hó 29-én este 8 órakor hosszas szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése május 31-én ment végbe. A szüleinek engedelmes gyermek, barátaihoz híven ragaszkodó tanulótlárs és szerény megjelenésű ifjú sok ismerőse lelkében hagyott maradandó emléket maga után. Legyen áldott emlékezete!

Különfélék

Új tanáraink. Egyházkerületünk közgyűlésének második napján, folyó hó 6-án délelőtt a tanítóképzőintézetben újonnan létesített magyar nyelv- és pedagógiai tanszékre dr. Bartha Károly szászvárosi református főgimnáziumi helyettes tanárt, a természetrajz és vegytani tanszékre pedig Tókos Elemér községi ág. ev. leányiskolai helyettes tanárt választották meg. Mindkét új tanerő szép képzettséggel, alapos gyakorlattal bír s reméljük, hogy kollégiumunknak nyeresége lesznek. Hozza Isten körünkbe őket, szeretettel várjuk.

A Zoványi felolvasásának ügyével az első nap délelőttjén foglalkozott az egyházkerületi közgyűlés három egyházmegyének erre vonatkozó felirata folytán. Előadó *Sollész Elemér* egyh. ker. aljegyző volt. Az ügyszó elsőnek *Sulyok István* szólt, aki szükségesnek mondta biztosítékokat keresni arra nézve, hogy ilyen támadásban többé nem lesz részünk. *György Endrét* az lepi meg, hogy a hittudományi kar nem tartotta szükségesnek megfelelő lépéseket tenni Zoványi ellen. *Berey József* pedig csak azt akarta kijelenteni, hogy a többi egyházmegye is úgy gondolkodik, mint az a három, amely felirt. A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a határozati javaslatot, mely hangsúlyozza, hogy az egyházkerület *református* hittudományi kar fenntartására kötött az állammal szerződést, hogy a kar református jellegének megítélésére jogosultnak egyházunkat tartja s felhívja a hittudományi karnál alkalmazandó tanárok alkalmazhatósága kérdésében nyilatkozattételre jogosított hármast bizottságot, vizsgálja meg és jelentse ki, vajjon *Zoványi Jenő* hittudományi tanszékre *alkalmas és méltó-e*. Egyébként Zoványi Jenővel még egy más ügyből folyólag is foglalkozik a közgyűlés. Tudniillik az egyetemi tanács azon — lapunk előző számában ismertetett — határozatával kapcsolatban, mely a kollégiumi tisztséget az egyetemi tanári állással összeférhetetlennek mondja ki, E határozat előidézője a közgyűlés elé teti hivatalos jelentés szerint Zoványi lévén, a közgyűlés felhívta az egyházkerületi elnökséget, hogy Zoványi ellen, aki lelkészi jellegénél fogva úgy az egyházi törvények, mint az egyetemi református theol. fakultás szervezésekor a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral létesített egyezség értelmében is az egyház fegyelmi hatósága alá tartozik, a szükségesnek mutató lépéseket tegye folyamaba és erről a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat értesítse.

Bethesda címen szép cikket kaptunk *Szomjas Gusztáv* e. m. gondnok atyánkiától. A cikket csak jövő számunkban hozhatjuk, de azt már most közöljük, hogy az ott kiemelt célra *Szomjas úr 200 koronát adott át* lapunk főszerkesztője kezébe.

A debreczeni konviktus anyagi nehézségekkel küzd. *Márk Endre* helyi gondnok a kerületi közgyűlésen azt indítványozta, hogy a hiány eloszlatására a hűvek adakozását vegyük igénybe. E javaslatnak rögtön lett fogalalma, mert *Kun Béla* egyh. ker. főjegyző 50. *Körosi Kálmán* ügyész pedig 100 koronát adott az indítványtevő kezéhez a jó célra.

A mi ügyünk is tárgyalatott az egyházkerületi gyűlésen. Azon a réven, hogy kértük az előfizetési és hirdetési díjak felemelésének tudomásul vételét. Hálásak vagyunk úgy *F. Varga Lajos* nagytiszteletű urnak, ki kritikái megjegyzéseivel alkalmat adott az egyházkerülethez való viszonyunknak a legilletékebb helyen is szóvátételére, mint különösen *György Endre* e. m. gondnok úrnak, ki — egyébként az egész közgyűlés helyeslése mellett — igen világosan és igen szabatosan fejezte ki, hogy a köztünk fennálló szerződéses viszony alapján az egyházkerületnek *kizárólag tekintetben van lapunkkal szemben felügyeleti joga, hogy a hivatalos közleményeket a megegyezés szerint közreadjuk-e*. Nagyon örülünk, hogy ez az egyházkerületi közgyűlésen nyomatékkal hangsúlyoztatott és nagyon sajnálnók, ha az az incidens, mely az ügy szóvátételére alkalmul szolgált, érdemes munkatársunk, *F. Varga Lajos* úrnál keserűséget hagyna fenn.

Új theologiai tanár. A dunamelléki egyházkerület a Dr. Szóts Farkas halálával megüresedett systematica-theologiai tanszéket, pályázat mellőzésével, Dr. Sebestyén Jenő theol. m. tanárral töltötte be. A kiváló professzor örökébe lépő ismert nevű, buzgó munkásságú, ernyedetlen szorgalmú, a budapesti theol. akadémián már eddig is szép eredményeket felmutató új tanerő működését tegye gyümölcsözővé az Ur az Ő dicsőségére!

A sepsiszentgyörgyi m. kir. állami tanítónőképzőintézet növendékei — akik a menekülés következtében Debreczenben telepedtek le és a református felsőbb leányiskolában találtak otthonra —, ez intézet dísztermében június hó 2-án 6 órakor, 10 számból álló és minden részletében sikerült évzáró ünnepélyt rendeztek, amelyen a nagyszámú illusztris közönség lelki gyönyörűséggel vett részt.

Adomány a homokkerti templom építési alapjára.

A háború előtt a debreczeni homokkerti templom építése egyike volt a legaktuálisabb kérdéseknek; a háború azonban háttérbe szorította. Hogy azonban a népes és hithű külváros lakosai mennyire ébren tartják eme szép tervök megvalósításának gondolatát, mutatja az, hogy legújabbban *Siskovits Kálmán* és neje — akik pedig teljesen új lakosok — száz koronát adományoztak e nemes célra.

A tiszaszalkai református egyház aranykönyvébe folyó évi május hó 26-án tartott egyháztanács gyűlésen nagybányai *Horthy Gyula*, földbirtokos és egyházközségi főgondnok elévülhetetlen betűkkel írta be nevét, midőn

a négy évvel ezelőtt épült új templomuk számára készített díszes, új úrasztalára ő és hű élet párja részéről 1500 koronát tett le az egyháztanács elé. Az 1917. év őszén pedig, úrvacsora céljaira 68 liter bort adott, amelynek árát nem fogadván el, a 272 koronát iskola-fenntartási alapra adományozta. A nemes eselekedet önmagában hordja dícséretét.

A nagyvárad református tanítónőképző-intézetbe a jövő 1918—19. iskolai évre felvételük az I. évfolyamra 35 tanuló, a II—III. és IV. osztályban 1—1 hely jött üresedésbe. Az intézettel kapcsolatos internátusban 25 hely van üresedésben. Kérvények június 25-ig az igazgatótanácshoz intézve, 1 koronás belfüggetlően az igazgató-úrhoz adandók be. Felvilágosítást szívesen ad (levelbeli megkeresésekhez válasz helyeg mellékelendő), Nagyvárad, 1918. május 27-én, Nagy Vilmos, igazgató.

A budapesti theol. akadémia igazgatója a következő három évre Dr. Pruzsinszky Pál maradt, az internátus vezetését pedig ezentúl Hamar István, már a múlt évben megválasztott felügyelő-tanár teljesíti.

Az ígéretet egyházi beszédek gyűjteménye c. folyóirat az előfizetési díjat július 1-től egész évre 24, félévre 12, negyedévre 6 K-ban állapította meg. A folyóirat szerkesztősége készen van arra, hogy az emelkedés miatt előfizetői száma fogyni fog, bár alig hihető, hogy akik e megbízható, meghitt barátot megszokták, tőle — anyagi tekintetéből — megváljanak.

A kultuszminiszteri államtitkárságra a múlt hó végén Dr. Ravasz Lászlót és Dr. Boér Eleket emlegettek egyes napilapok. Egyházunkra nézve bármelyik férfiú valódi nyereséget jelentene.

Lelkészválasztás más egyházkerületekben. A madarasi gyülekezet Mező Ernő bácskossuthfalvi h., az öcsényi pedig Szilágyi Béla czecei rendes lelkészt hívta meg pásztorául.

Felvétel a lelkészképzőintézetbe. A tiszántúli református egyházkerület lelkészképző-intézete tudatja mindazokkal, akik az 1918—19. iskolai évben I. éves hittanhallgatók óhajtanak lenni, hogy érettségi bizonyítványuk beküldése esetén a lelkészképző-intézetbe azonnal beiratnak. Lelkészképző-intézeti igazgatóság Debreczen, Kollégium.

A dunáninnyi evang. egyházkerület lelkészi és világi vezető férfiai május hó 23-án Pozsonyban kibocsátott körlevelükben az elhunyt beniczeyi és micsinyei Beniczky Árpád kerületi felügyelő helyére draskóczyi és jordanföldi Ivánka István nagyhonti ev. esperesi felügyelőt ajánlják a választó gyülekezetek figyelmébe.

A Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége június 8-án Budapesten, a régi képviselőházban országos nagygyűlést tart a tanítóság tarthatatlan anyagi helyzetének gyökeres és gyors megjavítása érdekében.

Sárospataki napok. Nem lehet csudálkozni azon, hogyha a régi sárospataki diák mindig extázisba jön, valahányszor Sárospatakról van szó s ha évtizedek múlva is forró gyermeki szeretettel gondol rá. Van ott valami sajátos szellem, ami még az idegent is megfogja s hódolni kényszeríti. Négy napot töltötünk most ott mintegy százan a lelkészi konferencián. A konferencia önmagában is áldásos, de Patakon igazán építő. Ott nemcsak az ihletett ajkak, de a fű, fa s a romok is beszélnek, tanítanak, építenek. Önma-

gunkon is tapasztaljuk: nekünk, lelkészeknek is nagy szükségünk van ezekre. Mindig csak adni... Oly jól esik egyszer már nekünk venni valamit, nyerni erőt a lelkipásztorok gyülekezetében. Ezt kaptuk meg a jól megválasztott tárgyú előadásokban. Egyik hitéből, másik tudományából, harmadik bölcs tapasztalatából, életbölcsestől adott nekünk. Marton Lajos egyháztörténelmi, dr. Makkai Sándor vallásbölcseleti, Nagy Béla dogmatikai kérdéstről tartottak igen magvas s érdekes előadást. Andrassy Kálmán, Id-rányi Barna, Sarkadi Nagy Mihály a gyakorlati lelkipásztorok között egy-egy kérdésüket világították meg. Dr. Kévész Kálmán az új pápai törvénytart (codex) ismertette igen érdekesen. Megyeres Béla a sajtóról beszélt hatásosan. Pálóczy Czinke István, Janka Károly s Svingor Jenő áhitatot tartottak; az evangéliumot adta mindenik s megtalálták az utat a szívekhez. Nagyjelentőségű volt dr. Buza László előadása a református egyetemen, ki bőven indokolta, hogy ma ez már csak Sárospatakon valósítható meg s a konferencia kimondotta a református egyetem érdekeiben megindítandó agitáció szükségességét. Tagadhatatlan, hogy még gazdagabb lett volna konferenciánk, ha dr. Ravasz László, dr. Sebestyén Jenő, dr. Kovács István és Vas Mihály is eljöhettek volna, de őket betegség s hivatali elfoglaltság megakadályozták abban, hogy velünk legyenek. A vendégek, a társadalom megértésének bizonyosságára szolgál, a városi intelligenciánál voltak elszállásolva, a táplálékról pedig a konviktus gondoskodott még ma is „olcsón és jól.” Illesse őket érte köszönet s az ország minden részéből összesereglett vendégek hála. Különösen hálásak lehetünk a theol. akadémia tanári kara s azok között is Nagy Béla dékán iránt, ki fáradhatatlan szervezésével s ügyszeretetével alkalmat adott nekünk arra, hogy Patakot megismerhessük s önmagunknak lelki épületet szerezhessünk. *Tudósító.*

A „Magyar Protestáns Irodalmi Társaság” Budapesten a deak-téri evang. iskolák nagytermében 1918. évi június hó 13-án délután 6 órakor tartandó igazgatóválasztmányi ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitás, Szóts Farkas dr. emlékezete. 2. Múlt ülés jkvével kapcsolatos jelentések. 3. Kiadványok, nyomdai ügyek. 4. A Parochiális Könyvtár biz. beadványa. 5. A Magyar Gazdaszövetség beadványa. 6. Kolozsvár könyvkezelésre vonatkozó ajánlata. 7. Hesz János pénztári szolgáló kérése. 8. Folyó ügyek és indítványok.

Az ostyalisztról. A közlekedési miniszter 78,711—1918. sz. iratával megengedte, hogy a róm. kath. egyház áldozati liszt-szükségletének biztosítása céljából az egyes lelkészek háziszükségletének megállapítása alkalmával a megfelelő gabona- vagy lisztmennyiség visszahagyassék, illetve feloldassék. A feloldási kérelmet az illetékes közgazgatási hatóságnál kell bejelenteni s ennek sérelmes-

nek vélt határozata ellen közvetlenül az Országos Közéletelmzési Hivatalhoz intézendő felelősségnek van helye. Ha a rekvirált készletet már elszállították, a szükséges lisztmennyiségnek kiutalása iránt a törvényhatóság első tisztviselőihez kell fordulni. Ugyanígy intézkedés helyén való lenne az úrvacsorai kenyérre vonatkozólag is.

A görögkeleti zsinatok és kormánybiztosok. A gör. keleti főegyházmegyei zsinat május 13. és következő napjain Mangra Vazul érsek-metropolita elnöklésével, báró Petrichevich Horváth Emil kormánybiztos jelenlétében Nagyszebenben megtartott. Nem így az aradi gör. keleti román zsinat, mely május 12-én nyílt meg s Barabás Béla kormánybiztos kiküldetését tudomásul nem vette, sőt elhatározta, hogy kormánybiztos jelenlétében tárgyal s a kormánybiztos visszarendelése végett a kormányhoz, ha ez nem használ, a királyhoz fordul. Ezután a zsinat feloszlott.

A mezőtúri főgimnázium május 11-én tartotta zenevizsgálatát s 12-én délután évszázó tornaünnepélyt.

A szatmári egyház a fémközpontról 2355 K-t kapott az elrekvirált orgonasípok ára fejében. Az egyház ezt az összeget külön alapként kezeli mindaddig, míg új sípokot vásárolhat.

Minden hadikölesön-biztosítást méltóztassanak a lelkész urak közölni a Református Jótékonyági és Közművelődési alap Hadikölesön-Osztályával (Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Ügyvezető titkár Mogán Ákos református s.-lelkész), hogy onnan minden felvilágosítást és szükséges nyomtatványt azonnal megadhassanak.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. Belényesújlak, B. I. Gáva, V. Zs. Tiszabura, B. Sz. J. Kisújszállás, B. Gy. Békéssámsón: mihelyst az aktuális cikkek engedik, közölni fogjuk.

Pályázat

helyettes tanári állásra.

A hajduböszörményi református Boeckay főgimnázium igazgatótanácsa az 1918—19-ik tanévre pályázatot hirdet egy helyettes tanári állásra. Pályázhatnak prof. vallású, legalább alapvizsgás *magyar-latin*, esetleg latin-görög szakos tanárjelöltek. Évi javadalma: 1600 korona törzsfizetés, 400 kor. lakáspénz és az állam kincstárától részére biztosítandó háborús segélyek. A megválasztott h. tanár alkalmazást nyerhet a főgimnáziummal kapcsolatban álló Kálvineum fiúinternátusban is, mint felügyelő tanár, mely külön szolgálataiért teljes ellátáson kívül évi 800 korona tiszteletdíjban részesül.

A kellően felszerelt s a főgimnázium igazgatótanácsához címzett kérvényeket *folyó év július 15-ig* a főgimnázium igazgatósága címére

kell benyújtani. A megválasztott tanár köteles állását *szeptember 1-ig* elfoglalni.

Hajduböszörmény, 1918 május hó.

Somossy Béla

a főgimnázium igazgatótanács elnöke.

HIRDETÉS.

Három szobás lakásomból átadnék 2 szobát s konyhát annak az özvegy papnénak vagy tanítónénak, aki kosztot adna özvegy hivatalnoknak és két leányának megállapodás szerint Nagyváradon.

Levélbeli megkereséseket felbélyegzett borítékban e lap szerkesztősége továbbít.

Pályázat.

A tiszacsegei református egyháztanács halálozás folytán megüresedett I-ső tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: I. Az egyháztól. Készpénz az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve 692·80 K. Szántó öld 8 kat. hold 54 négyszögöl haszonélvezete 241·03 K. Kaszáló a régi temetőben 80 K. Legelő negyed után 72 K. Tűzifa két öl behordatva 24 K. Rőzse kétszáz (200) kéve behordatva 20 K. Szabad örlés 20·40 K. Lakás kerttel természetben, értéke 250 K. II. A községtől. A kismajori iskolában református vallás-tanításért 100 K. III. Az államtól. Korpótlék az 1917 XXVII. t.-c. szerint. Kötelessége: A tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint azon osztályt vagy osztályokat tanítani, hova a presbiterium helyezi. Növendékeivel ha azok a templomba járásra kötelezettek, vasárnap délelőtt a templomban megjelenni. Lelkészt a kanonikus órákon vagy akadályoztatása esetén az istentisztelet végzésénél elsősorban helyettesíteni. A legátusokat kiszabott díjért ellátni. Pályázati határidő: Június hó 15. Állás szeptember hó 1-én elfoglalandó. Tiszacsege, 1918 május hó 27-én.

Az iskolaszék.

Pályázat.

A csepei (Ugocea m.) református áll. segélyezett tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Tanítói évi jövedelem: 1200 korona alapfizetés a háborús segélyen kívül. Természetbeni javadalom: három szobás lakás és 60 □-öl kert. Teendő: I—VI. osztály tanítása és kántorság.

Pályázni szándékozó tanítók vagy tanítónők július hó 10-ig felszerelve küldjék el kérvényeiket a csepei református lelkészi hivatal címére. Csepe, u. p. Feketeardó, 1918 június 7-én.

Pálur István,

református lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat

a Nagy József külföldi ösztöndíj alap 1000 koronás kamatára.

Pályázhatnak Debreczenben felsőbb tudományokat végzett tanulók, kik a lelkészi vagy tanári pályán külföldi egyetemeken s akadémiákon igyekeznek magukat kiképezni.

A kérvényhez melléklendők: Érettségi bizonyítvány, Index, végbizonyítvánnyal ellátva. Modern nyelvek hallgatásáról szóló s az illető tanár részéről a vizsgázást is igazoló bizonyítvány.

Kérvények a püspöki irodában adhatók be f. év június hó 30-ig.

Debreczen, 1917 június hó 4-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1-2

Pályázat

az Egri-Dobrai-Horváth-Kovács külföldi alapítvány kamataért.

Az alapítvány kamata 1000, azaz Egyezer korona.

Pályázhatnak a debreczeni főiskolában tanult, a lelkészi pályára készülő végzett hittanhallgatók, akik külföldi egyetemen akarják folytatni tanulmányaikat. Folyamodhatnak régebb évfolyamban végzett hallgatók is.

Pályázati kérvények, lecke-könyv és végbizonyítvány melléklésével a kollégiumi igazgatóhoz 1918 június hó 20-ig adandók be.

Debreczen, 1918 június hó 3-án.

Dr. Lencz Géza,
kollégiumi rektor.

Pályázat

a beregszászi református egyház távozás folytán megüresedett egyik segédlelkész-hitoktatói állására.

Javadalom: Havi 200 korona az egyház pénztarából. Gimnáziumi vallástanításért az iskolai év alatt az államtól havi 85 kor. Tanonciskolai vallástanításért egy évre 50 kor. Egy butorozott szoba.

Kötelessége: az összes lelkészi teendők végzése. Vallástanítás a főgimnáziumban, az áll. polgári leányiskolában, az elemi iskolákban és iparos-tanonciskolában.

Kellően felszerelt pályázati kérvények a presbiteriumhoz június hó 30-ig adandók be. Állás augusztus 1-én foglalandó el.

Beregszász, 1918 június hó 15.

1-2

Református presbiterium.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata.

Megjelentek !!**Wolhyniában.**

Írta Göde Lajos, szekszárdi ref. lelkész.

Ára 6 korona 50 fillér.

Papi dolgozatok X. kötet.

Alkalmi egyházi beszédek.

Írta Jánosi Zoltán.

Ára kötve 10 korona.

Imádságok.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre. — Írta:

F. VARGA LAJOS.

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

II-ik kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

Portóra egy-egy könyvre 50 fillér küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában

DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000.000 korona volt. ♦♦

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.